

1-1-2020

Development of an Activity Management Model of Supplementary Textbook Design to Enhance Thai Language Skills Using Experiential Participatory Learning, Spatial Identity, and the Quest Model to Promote Thai Reading and Writing Skills for Learners in the Northern Highlands(การพัฒนาแบบการจัดการจัดการออกนอกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ร่วมด้วยแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชนชั้นที่สูงภาคเหนือ)

Sira Somnam

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

 Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

Somnam, Sira (2020) "Development of an Activity Management Model of Supplementary Textbook Design to Enhance Thai Language Skills Using Experiential Participatory Learning, Spatial Identity, and the Quest Model to Promote Thai Reading and Writing Skills for Learners in the Northern Highlands(การพัฒนาแบบการจัดการจัดการออกนอกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ร่วมด้วยแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชนชั้นที่สูงภาคเหนือ)," *Journal of Education Studies*: Vol. 48: Iss. 1, Article 17.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol48/iss1/17>

This Article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ร่วมกับแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่
และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย
สำหรับผู้เรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือ

Development of an Activity Management Model of Supplementary Textbook
Design to Enhance Thai Language Skills Using Experiential Participatory Learning,
Spatial Identity, and the Quest Model to Promote Thai Reading and Writing Skills
for Learners in the Northern Highlands

สิระ สมนาม¹

Sira Somnam¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ร่วมกับแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการจัดการ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนประถมศึกษา 49 คน ครู 9 คน จากโรงเรียนชาติพันธุ์ จังหวัดเชียงใหม่ และนักศึกษา 25 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แบบประเมินคุณภาพแบบเรียน แบบทดสอบทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ไม่โอสิระ ผลการวิจัย พบว่า 1. รูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการจัดการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ สืบประสบการณ์อัตลักษณ์ถิ่น เติมศาสตร์ศิลป์แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา ผลิตภัณฑ์ครีเอทีฟ กลั่นกรองมโนทัศน์ และลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ และ 4) การวัดและประเมินผล 2. ประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่า 1) นักเรียนครูและนักศึกษาร่วมมือจัดการกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยได้แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ 1 เล่ม 2) แบบเรียนมีประสิทธิภาพ 79.81/80.10 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3) นักเรียนมีทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสูงกว่าก่อนใช้แบบเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียน ครู และนักศึกษาพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมและต่อแบบเรียนที่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรม, แบบเรียนเสริม, การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์, อัตลักษณ์เชิงพื้นที่, แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา

Article Info: Received 23 September, 2019; Received in revised form 17 December, 2019; Accepted 23 January, 2020

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทยภาควิชาหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อีเมล: siraedthai@gmail.com

Lecturer in Thai Language Division, Department of Curriculum, Teaching and Learning. Faculty of Education.

Chiang Mai University Email: siraedthai@gmail.com

หมายเหตุ: ได้รับงบประมาณสนับสนุนส่วนหนึ่งจากโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้เรียนและชุมชน บนพื้นที่สูงอมก๋อย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop an activity management model of supplementary textbook design to enhance Thai language skills using experiential participatory learning, spatial identity, and the quest model; 2) to study the effectiveness of said model. The research target group consisted of 49 elementary school students and 9 teachers from ethnic schools in Chiang Mai province, and 25 students from The Chiang Mai University. The research Instruments were 1) the Activity Management Model, 2) activity plans, 3) a participatory learning observation form, 4) a supplementary textbook quality evaluation form, 5) a Thai reading and writing skills test, and 5) satisfaction questionnaires. The data was analyzed by using mean (*M*), standard deviation (*SD*), and dependent *t*-test. The findings of this study are as follows: 1. The Activity Management Model consists of five components: 1) principle, 2) objective, 3) learning activity (consisting of 5 steps, which are (i) experience & spatial identity, (ii) Quest model, (iii) language & reflection, (iv) conceptual summary, and (v) creation), and 4) evaluation of the model 2. The findings regarding the model are as follows: 2.1 The research target group cooperated in activities well, resulting in one form of supplementary textbook; 2.2 The supplementary textbook was effective 79.81/80.10; 2.3 The average post-test scores for the Thai reading and writing skills test was significantly higher than that of the pre-test scores, with $p < .05$; 2.4 The research target group was highly satisfied with the model and supplementary textbook.

Keywords: activity management model, supplementary textbook, experiential participatory learning, spatial identity, quest model

---

บทนำ

ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ถือเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของคนในชาติซึ่งใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ (mother tongue) แต่กลุ่มคนบนพื้นที่สูงซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) ล้วนแต่มีภาษาเป็นของตนเอง ภาษาไทยจึงกลายเป็นภาษาที่สอง (second language) ที่จำเป็นต้องเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนและสื่อสารกับทางราชการ การเรียนภาษาไทยของผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์จึงต้องมีระบบ กฎเกณฑ์ ดังที่ ศรีวิไล พลมณี (2545) Gardner and Lambert (1972) และ Krashen and Terrel (1983) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาที่สองเป็นวิธีการเรียนรู้กฎเกณฑ์ภาษาตามธรรมชาติ โดยมีทัศนคติ แรงจูงใจเป็นตัวแปรสำคัญ ด้านการเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนบนพื้นที่สูง

ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นั้น สิระ สมนาม (2560ก) และ Prator (1969) กล่าวว่า ต้องเน้นการสื่อสารเป็นหลัก ครูต้องวางแผนลำดับเนื้อหาไว้อย่างดี อีกทั้งต้องระมัดระวังความเข้าใจผิดในความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วย

การเรียนการสอนภาษาไทยของผู้เรียนบนพื้นที่สูงมักประสบปัญหาหลายประการ จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และคณะ (2561) สิระ สมนาม และ จินตนา สุขจรรย์ (2560) และ สุรางคณา ฤกษ์สมบูรณ์ดี (2562) พบว่า หลักสูตรและแบบเรียนภาษาไทยจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนชาติพันธุ์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์การอ่านเขียนต่ำกว่านักเรียนโรงเรียนท้องถิ่น และจากการสังเคราะห์งานวิจัยยังไม่พบการสร้างแบบเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนชาติพันธุ์โดยตรง งานวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายในการสร้างแบบเรียนเสริมทักษะอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือ

การศึกษาเกี่ยวกับหลักการการสร้างแบบเรียนนั้น สิระ สมนาม (2559) อัญชลี เสริมส่งสวัสดิ์ และ สิระ สมนาม (2557) และ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] (2009) ได้กล่าวถึงบทบาทของหนังสือแบบเรียนต่อการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกันว่าหนังสือแบบเรียนช่วยฝึกทักษะการสื่อสารผู้เรียน ถือเป็นเข็มทิศทางการสอนของครูผู้สอนภาษาไทยในบริบทพหุวัฒนธรรม จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การจะสร้างแบบเรียนสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการนำประสบการณ์ชีวิตมาร่วมออกแบบซึ่งจะทำให้ได้แบบเรียนที่มีเนื้อหาตรงกับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอันจะช่วยเสริมแรงจูงใจในการอ่านเขียนภาษาไทยของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น โดยแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนั้นมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการมีส่วนร่วมซึ่ง Cohen and Uphoff (1981) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล Prutton (1982) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัตินั้นได้ผลดีกว่าเรียนรู้จากครูฝ่ายเดียว และจากการสังเคราะห์งานวิจัยของ สิระ สมนาม และคณะ (2556) และ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) พบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของเนื้อหาที่เรียน ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน จากแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมข้างต้น Kolb (1984) ได้สร้างวงจรการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นประสบการณ์เชิงรูปธรรม ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง ขั้นมโนทัศน์เชิงนามธรรม

และชั้นการทดลองปฏิบัติ โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ (experiential participatory learning) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ร่วมกันออกแบบแบบเรียนที่มุ่งเน้นการนำอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของผู้เรียนมาเป็นเนื้อหาในการออกแบบ

อัตลักษณ์เชิงพื้นที่ (spatial identity) เป็นการนำสิ่งที่มีในพื้นที่มาสร้างคุณค่าเพิ่ม Hall and Du Gay (1996) Jenkins (2000) และ Kalandides (2011) ระบุว่า อัตลักษณ์ครอบคลุมทั้งด้านบริบทภูมิศาสตร์และด้านสิ่งแสดงเอกลักษณ์ การวิเคราะห์อัตลักษณ์ช่วยให้เห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมชุมชน ผู้วิจัยจึงได้นำอัตลักษณ์เชิงพื้นที่มาเป็นเนื้อหาในการออกแบบแบบเรียน ส่วนเทคนิคการสร้างเนื้อหาแบบเรียนนั้นผู้วิจัยใช้รูปแบบนิทานร่วมกับแม่แบบว่าด้วยการแสวงหามาเป็นกระบวนการในการสร้างเนื้อหานิทาน

นิทานถือเป็นรูปแบบที่ผู้เรียนประถมศึกษาสนใจ งานวิจัยครั้งนี้กำหนดให้กลุ่มเป้าหมายการวิจัยร่วมกันออกแบบแบบเรียนผ่านการสร้างเนื้อหานิทาน โดยใช้แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา (quest model) ซึ่งเป็นแนวคิดการเล่าเรื่องผ่านผังแสดงตัวกระทำ (actantial model) ที่พัฒนาขึ้นโดย Greimas (1966) ที่ระบุว่าตัวละครของทุกเรื่องเล่าจะมีลักษณะของการแสวงหาผ่านคำถาม (quest) ที่ว่าตัวละครหลักมุ่งแสวงหาสิ่งใด โดยในเรื่องเล่าจะมีตัวละครอยู่สามคู่ความสัมพันธ์ คือ ผู้แสวงหากับสิ่งที่แสวงหา (subject/ object) ผู้ช่วยกับผู้ต่อต้าน (helper/ opponent) และผู้ให้กับผู้รับ (donor/ receive) ตัวละครมักมุ่งแสวงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยจะมีผู้ช่วยและผู้ขัดขวางตลอดจนถึงผู้ให้โอกาสและผู้รับผลการกระทำ โดยในประเทศไทยนั้น นพพร ประชากุล (2552) ได้เรียกผังแสดงตัวกระทำ (actantial model) นี้ว่า แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา (quest model) จากแนวคิดนี้ สิริระ สมนาม (2560ข) ได้ระบุว่า แม่แบบว่าด้วยการแสวงหาจะช่วยให้ผู้เสพวรรณกรรมค้นพบสิ่งสำคัญซึ่งตัวละครเอกยึดเป็นเป้าหมายสูงสุด จึงช่วยให้เข้าถึงคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตที่สะท้อนผ่านวรรณกรรม งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้แม่แบบว่าด้วยการแสวงหาในการเขียนนิทาน โดยนำคู่ความสัมพันธ์ทั้ง 3 คู่ดังกล่าวไปเป็นโครงร่างของผังการแตงนิทาน เพื่อให้ผู้เรียนใช้นำความคิดให้สามารถแตงนิทานได้ง่ายขึ้น

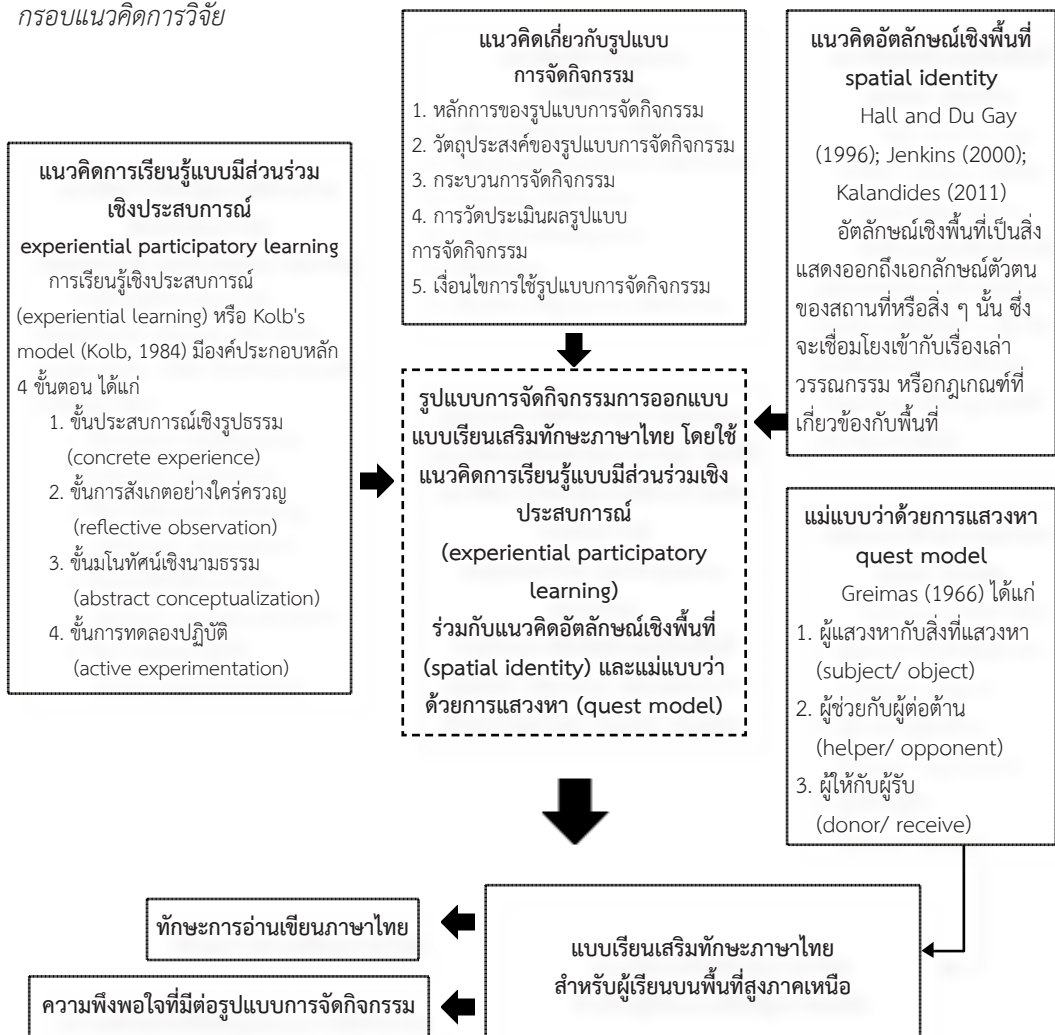
ข้อมูลจากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างแบบเรียนเสริมทักษะอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์ ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียน

แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเชื่อว่าการที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่านเขียนจากเนื้อหาแบบเรียนที่ตนเอง เพื่อนและครูได้ร่วมกันเรียบเรียงขึ้นนั้น จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการอ่านเขียนดีขึ้น การเข้าใจตนเอง เข้าใจเรื่องราวบริบทชุมชนของตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เกิดทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารได้ง่ายและมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ร่วมกับแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียน ดังนี้
  - 2.1 ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรม
  - 2.2 ศึกษาประสิทธิผลของแบบเรียนตามเกณฑ์ 75/75
  - 2.3 เปรียบเทียบทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบเรียน
  - 2.4 ศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายการวิจัยที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมและแบบเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) เก็บข้อมูลกับกลุ่มโรงเรียนชาติพันธุ์ระดับประถมศึกษา 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านอูตุ้ม โรงเรียนบ้านแม่โขง และโรงเรียนบ้านฝิปานเหนือ ต.นาเกียน อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากเป็นโรงเรียนชาติพันธุ์ที่อยู่ในเครือข่ายโรงเรียนตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้เรียนบนพื้นที่สูงอมก๋อย จ.เชียงใหม่ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2560-2562 กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านอูตุ้ม จำนวน 23 คน โรงเรียนบ้านแม่โขง จำนวน 12 คน และโรงเรียนบ้านฝิปานเหนือ จำนวน 14 คน รวม 49 คน ครูประจำโรงเรียนละ 3 คน รวม 9 คน และนักศึกษาศาขวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 25 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลเดือนมกราคม 2561-พฤษภาคม 2562 ประกอบด้วยการดำเนินการหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ สภาพและปัญหาการสอนอ่านเขียนสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์และสอบถามผู้บริหาร ครู นักเรียนชาติพันธุ์

และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนบนพื้นที่สูง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งผ่านการประเมินความสอดคล้องของข้อความโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยพบว่า ข้อคำถามและประเด็นสังเคราะห์เอกสารมีความสอดคล้องกันมากกว่า 0.50 ทุกข้อ จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรม โดยออกแบบหลักการ ขั้นตอน และแผนการจัดกิจกรรม ประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้แบบประเมินคุณภาพซึ่งพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรม และแผนการจัดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ 4.55 ตามลำดับ จากนั้นนำรูปแบบและแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try out) กับครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่โจงซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัย พบว่า รูปแบบและแผนการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อมุ่งออกแบบแบบเรียนและศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมของครู 9 คน นักเรียน 49 คน และนักศึกษาศาสาวิชาภาษาไทย 25 คน โดยผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมจำนวน 5 แผนไปใช้จัดกิจกรรมร่วมกับครูและนักเรียน โดยแต่ละแผนคือขั้นตอนแต่ละขั้นของรูปแบบการจัดกิจกรรม จำแนกเป็น แผนที่ 1 สืบประสบการณ์อัตลักษณ์ถิ่น แผนที่ 2 เติมศาสตร์ศิลป์ฝั่งแสงหา แผนที่ 3 ผลิภาษาตริกตรอง แผนที่ 4 กลั่นกรองมโนทัศน์ และแผนที่ 5 ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ รวมทั้ง 5 แผน เป็นเวลา 12 ชั่วโมง จำแนกเป็น แผนที่ 1-2 แผนละ 1.5 ชั่วโมง และแผนที่ 3-5 แผนละ 3 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมกับโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ๆ ละ 12 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 36 ชั่วโมง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยพบว่าแบบสังเกตมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรม ในรูปแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการประเมินความสอดคล้องของข้อความโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ข้อคำถาม

สอดคล้องกันมากกว่า 0.50 ทุกข้อ เก็บข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการนำผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมไปพัฒนาต่อยอดในรูปแบบของการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมทำให้ได้แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าแบบเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ครูทั้ง 3 โรงเรียน นำแบบเรียนไปใช้จัดกิจกรรมเสริมทักษะอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนในรูปแบบของการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบบูรณาการช่วงชั้นคละกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 จากนั้นจึงสรุปประสิทธิผลการใช้แบบเรียนตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 และวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ 1) แบบประเมินคุณภาพแบบเรียน ในรูปแบบมาตรฐานค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) แบบทดสอบทักษะอ่านเขียนภาษาไทยก่อนและหลังใช้แบบเรียน ซึ่งใช้วัดตัวแปรด้านทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนจำแนกเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก 40 ข้อ และข้อสอบอัตนัยแบบเขียนตอบ 16 ข้อ โดยข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือกนั้นมีลักษณะเน้นความรู้ด้านการอ่านและเขียนภาษาไทยจากเนื้อหาแบบเรียนเสริมทั้ง 8 บท ๆ ละ 5 ข้อ รวม 40 ข้อ ผ่านการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งผู้วิจัยเลือกข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาจัดทำเป็นแบบทดสอบ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้เทคนิคของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (KR-20) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ส่วนข้อสอบรูปแบบอัตนัยเขียนตอบ มีลักษณะเน้นทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยจากเนื้อหาแบบเรียนเสริมทั้ง 8 บท ๆ ละ 2 ข้อ รวม 16 ข้อ เมื่อสร้างข้อสอบอัตนัยพร้อมเกณฑ์คะแนนรูบริกส์สำหรับตรวจข้อสอบเสร็จแล้วผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำมาตรวจคู่กับผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 1 คน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า มีค่าเท่ากับ .854 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับสูง สรุปว่า เกณฑ์ที่สร้างขึ้น

สามารถนำไปใช้ตรวจข้อสอบอัตรานี้ได้จริง 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อแบบเรียนในรูปแบบมาตรฐานค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนวิเคราะห์ความพึงพอใจโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

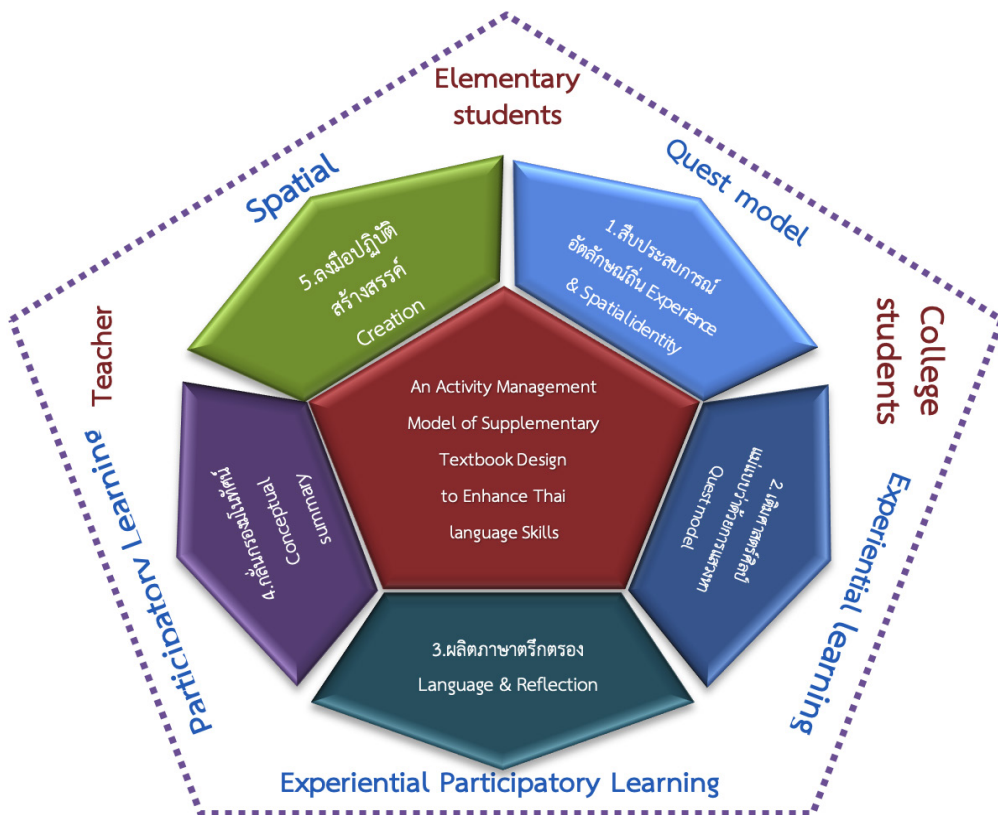
ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย การวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยที่ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยเป็นรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ของครู นักเรียน นักศึกษา ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ในการออกแบบแบบเรียนที่เน้นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ โดยใช้เนื้อหาจากนิทานที่นักเรียนร่วมกันแต่งขึ้นจากแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและมีแรงจูงใจในการฝึกทักษะการอ่านเขียนจากเรื่องราวท้องถิ่นใกล้ตัว อันจะส่งผลให้ทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของผู้เรียนชาติพันธุ์ดีขึ้นได้ตามลำดับ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นคือ 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2.2 เพื่อออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรม 3) กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 สืบประสบการณ์อัตลักษณ์ถิ่น (experience & spatial identity) เป็นชั้นที่นักเรียนช่วยกันเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับของดีในหมู่บ้านโดยมีครูคอยช่วยให้ข้อมูลท้องถิ่นและช่วยสื่อสารภาษาถิ่นของผู้เรียน ชั้นที่ 2 เติมศาสตร์ศิลป์แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา (quest model) เป็นชั้นที่ผู้วิจัยอธิบายหลักการแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา จากนั้นครู นักเรียนและนักศึกษาร่วมกันจัดทำโครงร่างนิทานแม่แบบว่าด้วยการแสวงหาจากเรื่องเล่าประสบการณ์อัตลักษณ์ถิ่นในชั้นที่หนึ่ง ชั้นที่ 3 ผลิตภาษาไตร่ตรอง (language & reflection) เป็นชั้นที่นักเรียนร่วมกันคิดร้อยเรียงเรื่องราวให้เป็นนิทานที่น่าสนใจผ่านการรับฟังเรื่องเล่าจากเพื่อนอย่างใคร่ครวญจากแม่แบบว่าด้วยการแสวงหาที่ร่วมกันจัดทำโครงร่างในชั้นที่สอง โดยมีครูและนักศึกษาช่วยให้คำชี้แนะและสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติกิจกรรม ชั้นที่ 4 กลั่นกรองมโนทัศน์ (conceptual summary) เป็นชั้นที่นักเรียนร่วมกันคัดสรรคำศัพท์สำคัญและเหตุการณ์เนื้อหานิทานแล้วสรุปความคิดรวบยอดเป็นโครงร่างเนื้อหานิทาน จากนั้นจึง

ช่วยกันเรียบเรียงเขียนเป็นนิทานด้วยภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายชวนน่าติดตามจนจบเรื่องโดยมีครูและนักศึกษาคอยช่วยชี้แนะ ขั้นที่ 5 ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ (creation) เป็นขั้นที่ครู นักศึกษา และผู้วิจัยช่วยกันออกแบบโครงสร้างบทเรียนแต่ละบท โดยนำเนื้อหาบทเรียนของแต่ละกลุ่มโรงเรียนมาจัดทำแบบเรียน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนนำไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนสำหรับผู้เรียน 4) การวัดและประเมินผลรูปแบบ ประกอบด้วย การประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ และการประเมินคุณภาพของแบบเรียนที่ได้จากการรูปแบบการจัดกิจกรรม

ภาพ 2

รูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ร่วมกับแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา

ภาพ 2 อธิบายได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยครั้งนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ (experiential

participatory learning) จากครู (teacher) นักเรียน (students) และนักศึกษา (college students) ร่วมกับแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ (spatial identity) และแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา (quest model) ทำให้ได้กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 สืบประสบการณ์อัตลักษณ์ถิ่น (experience & spatial identity) ชั้นที่ 2 เดิมศาสตร์ศิลป์แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา (quest model) ชั้นที่ 3 ผลิตภาษาไตร่ตรอง (language & reflection) ชั้นที่ 4 กลั่นกรองมโนทัศน์ (conceptual summary) และชั้นที่ 5 ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ (creation) ซึ่งทำให้ได้แบบเรียนเสริมเพื่อใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอ่านเขียนภาษาไทย สำหรับผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย

2.1 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย ส่งผลให้ได้แบบเรียนที่มีเนื้อหาตรงตามความสนใจและบริบทอัตลักษณ์ท้องถิ่นของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วยบทเรียน ดังนี้

ตาราง 1

โครงสร้างแบบเรียน

บทเรียนที่	เรื่อง	กลุ่มผู้ออกแบบ	อัตลักษณ์เชิงพื้นที่
1	หนูกับแมว	โรงเรียนบ้านฝึปานเหนือ กลุ่มที่ 1	ถ้าหลวงฝึปานเหนือ
2	แหวนวิเศษ	โรงเรียนบ้านฝึปานเหนือ กลุ่มที่ 2	สมุนไพรขมื่น
3	เสาวรสวิเศษ	โรงเรียนบ้านแม่โขง กลุ่มที่ 1	เสาวรส และเครื่องดนตรีเกว: พิณกะเหรี่ยง
4	ผจญภัยงานแต่ง	โรงเรียนบ้านแม่โขง กลุ่มที่ 2	ประเพณีแต่งงานของชาว กะเหรี่ยง
5	แอนตี้ชอบกินซอส มะเขือเทศ	โรงเรียนบ้านอุตุ้ม กลุ่มที่ 1	พืชเศรษฐกิจ: มะเขือเทศ
6	แก้วใสชอบทอผ้า	โรงเรียนบ้านอุตุ้ม กลุ่มที่ 2	ผ้าทอกะเหรี่ยง
7	สวนผักของพ่อ	โรงเรียนบ้านอุตุ้ม กลุ่มที่ 3	พืชผักและผลไม้ท้องถิ่น
8	ครอบครัวของแก้วตา	โรงเรียนบ้านอุตุ้ม กลุ่มที่ 4	ความอบอุ่นในครอบครัวชาว กะเหรี่ยง

นอกจากความร่วมมือในการคัดสรรและเรียบเรียงเนื้อหาิทาน ทุกคนยังได้ร่วมกันออกแบบโครงสร้างบทเรียน ให้มีจุดเน้นไปที่ทักษะการอ่านและการเขียน โดยโครงสร้างแต่ละบทเรียนประกอบด้วย

ตาราง 2

หัวข้อโครงสร้างบทเรียน

หัวข้อที่	หัวข้อโครงสร้างบทเรียน	ลักษณะกิจกรรม
1	คำชี้แจงบทเรียน	การระบุตัวชี้วัดเชิงบูรณาการและจุดประสงค์การเรียนรู้
2	อ่านนิทาน บูรณาการทักษะภาษาไทย	บทอ่านหลักซึ่งนำเนื้อหาจากนิทานที่ผู้เรียนร่วมกันสร้างขึ้น
3	ฝึกอ่านคำศัพท์ รับผิดชอบต่อความหมาย	แบบฝึกหัดการอ่านและเรียนรู้ความหมายคำศัพท์
4	ฝึกอ่านเขียนคิดวิเคราะห์ บ่มเพาะสร้างสรรค์	แบบฝึกหัดฝึกวิเคราะห์แ่งคิด ฝึกตั้งชื่อเรื่อง ฝึกเปลี่ยนเรื่อง
5	ฝึกเขียนสำนวนไทย เข้าใจสำนวนถิ่น	แบบฝึกหัดเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนถิ่นจากนิทานที่อ่าน
6	ฝึกอ่านเขียนหลายหลาก ภาควมมีอัตลักษณ์ถิ่น	แบบฝึกหัดอ่านเกร็ดท้องถิ่นแล้วเขียนสรุปความและเขียนความคิด
7	ฝึกพูดสื่อสาร เสริมประสบการณ์อ่านเขียน	แบบฝึกหัดการพูดนำเสนอและแสดงความคิดเห็นจากการอ่านเขียน
8	คำถามทบทวน ชวนประลองเกม	แบบฝึกหัดถามตอบสั้นๆ และกิจกรรมเกมเสริมทักษะการอ่านเขียน

2.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย ตามเกณฑ์ 75/75

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E1/E2
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E2	79.81/80.10
120	95.78	79.81	40	32.04	80.10	

ตาราง 3 พบว่า แบบเรียนมีประสิทธิภาพ 79.81/80.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบเรียน

ตาราง 4

ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย

คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	M	SD	M	SD		
40	25.18	5.33	32.04	4.62	10.72	.00*

หมายเหตุ: *p < .05

ตาราง 4 พบว่า หลังการใช้แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย นักเรียนมีทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมและแบบเรียน

กลุ่มเป้าหมายต่างมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมและต่อแบบเรียนที่ระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมของนักเรียน ครู และนักศึกษาเท่ากับ 4.67, 4.51 และ 4.73 ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อแบบเรียนของนักเรียน ครู และนักศึกษาเท่ากับ 4.73, 4.55 และ 4.62 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย จำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย

กิจกรรมการออกแบบแบบเรียนอย่างมีส่วนร่วมครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สืบประสบการณ์อัตลักษณ์ถิ่น ขั้นที่ 2 เติมศาสตร์ศิลป์แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา ขั้นที่ 3 ผลิตภาษาตรึงตรอง ขั้นที่ 4 กลั่นกรองมโนทัศน์ ขั้นที่ 5 ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนครั้งนี้บรรลุผลด้วยดีเนื่องด้วยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ (Kolb ,1984)

มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันภายใต้มวลประสบการณ์ที่ทุกคนมี และผู้วิจัยได้นำแนวคิดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ (Hall & Du Gay, 1996; Jenkins, 2000; Kalandides, 2011) เข้ามาเป็นสื่อเนื้อหา สอดคล้องกับที่ สิริระ สมนาม และ จินตนา สุจางันท์ (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยพบว่า การเรียนรู้จากแบบเรียนที่มีเนื้อหาในท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะการสื่อสารภาษาไทยที่ดี งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำอัตลักษณ์แต่ละพื้นที่ของโรงเรียนบนพื้นที่สูงอมก๋อยทั้ง 3 แห่งมาเป็นสื่อเนื้อหาในการจัดกิจกรรมออกแบบแบบเรียน สอดคล้องกับที่ สิริระ สมนาม และ สุรางคนา ฤกษ์สมบูรณ์ดี (2557) ระบุว่าอมก๋อยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่น่าสนใจ ได้แก่ ภาษา ดนตรี อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ความเชื่อ และทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการได้นำอัตลักษณ์ท้องถิ่นของผู้เรียนบนพื้นที่สูงอมก๋อยมาออกแบบแบบเรียน ย่อมสร้างความรักและหวงแหนสมบัติของชุมชนอมก๋อยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอมก๋อยต่อไป

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา (quest model) ของ Greimas (1966) เข้ามาเป็นวิธีการในการออกแบบเนื้อหาบทเรียน โดยประยุกต์ใช้เป็นโครงร่างในการเขียนนิทานของนักเรียน เพื่อนำเนื้อหาบทเรียนไปบรรจุในแบบเรียน ซึ่งพบว่าแม่แบบว่าด้วยการแสวงหาช่วยให้นักเรียนมีทิศทางในการวางโครงเรื่องนิทาน ช่วยให้สามารถระดมความคิดในการสร้างสรรค์ร้อยเรียงเรื่องราวจากประสบการณ์การอ่านการฟังและดูนิทานผนวกเข้ากับเนื้อหาเรื่องราวที่มาจากท้องถิ่นของตนจนกลายเป็นนิทานที่น่าอ่าน สามารถนำไปบรรจุเป็นเนื้อหาในแบบเรียน และสามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนบนพื้นที่สูงได้เป็นอย่างดี

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย

2.1 ผลพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมออกแบบแบบเรียนนั้น สะท้อนว่า นักเรียนมีบทบาทในการคิด เล่าและเขียนนิทานตามจินตนาการจากเนื้อหาอัตลักษณ์ในท้องถิ่น และเป็นผู้ใช้แบบเรียนในการฝึกทักษะอ่านเขียนภาษาไทย ส่วนครูมีบทบาทในการช่วยให้ข้อมูลท้องถิ่น ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของคำศัพท์และเนื้อหาเรื่องราวของท้องถิ่น ช่วยสื่อสารภาษาชาติพันธุ์ของผู้เรียน ออกแบบโครงสร้างแบบเรียนร่วมกับผู้วิจัย และนำแบบเรียนไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอ่านเขียนสำหรับผู้เรียน ในด้านของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยมีบทบาทในการนำร่อง ๆ นักเรียนจัดทำโครงเรื่องแม่แบบว่าด้วย

การแสวงหา ช่วยกระตุ้นให้ร่วมกันคิดเนื้อหาניתานผ่านการเล่าและเขียนเป็นเรื่องราว ตลอดจนนำเล่นเกมและกิจกรรมทางภาษาเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน จากความร่วมมือผ่านบทบาทดังกล่าวจึงส่งผลให้ได้แบบเรียนเสริมทักษะอ่านเขียนภาษาไทยที่เน้นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่สำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 1 เล่ม ที่มีเนื้อหาניתานจากโครงเรื่องแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา โดยเป็นการจัดทำบทเรียนเชิงบูรณาการร่วมกัน 3 โรงเรียน ทำให้ได้บทเรียนจำนวน 8 บทเรียน ซึ่งผลจากการมีส่วนร่วมในการออกแบบแบบเรียนครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pratton (1982) ที่พบว่า การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในลงมือปฏิบัตินั้นได้ผลดีกว่าการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลลาวัลย์ ต๊ะลิสังวาล และคณะ (2558) ที่พบว่า การร่วมกันจัดทำหน่วยการเรียนรู้นั้นทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ นักเรียนพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในระดับมาก

2.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 หลังจากทดลองใช้แบบเรียน พบว่า แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยมีประสิทธิภาพ 79.81/80.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 75/75 โดยเป็นเกณฑ์ที่ผู้วิจัยพิจารณาปรับลดให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องประสิทธิภาพการสื่อสารภาษาไทย โดยผลประสิทธิภาพของแบบเรียนครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภพ ใจเอก (2559) ที่ได้สร้างแบบเรียนอ่านเขียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ซึ่งพบว่าแบบเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เหมาะสมในการนำไปใช้ ซึ่งในส่วนของผลการวิจัยการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยครั้งนี้ คະแนนจากการทำแบบฝึกทักษะอ่านเขียนและคະแนนผลสัมฤทธิ์จากการทำแบบทดสอบทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียน ล้วนแต่เป็นผลมาจากการออกแบบแบบเรียนที่นักเรียนมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการเล่าประสบการณ์ของดีในท้องถิ่นไปจนถึงการคิดผังโครงเรื่องניתานและเรียบเรียงเป็นเนื้อหาניתาน ซึ่งก่อให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้อย่างเข้าใจและมีความหมายมีคุณค่าต่อชีวิต

2.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบเรียน พบว่า หลังการใช้แบบเรียน นักเรียนมีทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงาน

วิจัยของ อติสรณ์ ประทุมถิ่น (2554) ที่ได้สร้างแบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยพบว่า แบบเรียนที่สร้างขึ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถการใช้ภาษาไทยและทักษะ การพูดเพิ่มขึ้นในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชเนตตี พิชัย (2555) ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้เรียนผ่านบทเรียนแบบเรียนบนเล่นมีความสามารถในการฟัง พูด ภาษาอังกฤษสูงขึ้นและมีแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยทั้งสองเรื่องดังกล่าว สอดคล้องกับผลการใช้แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยในงานวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า หลังการใช้ แบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทย นักเรียนมีทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงเรื่อง นิทานตามแม่แบบว่าด้วยการแสวงหาและได้ลงมือปฏิบัติการเล่าเรื่องและ เขียนนิทานร่วมกันจึงทำให้นักเรียนเข้าใจคำศัพท์และเรื่องราวที่ตนเองได้ถ่ายทอด ออกมาตั้งแต่ต้น ซึ่งคำศัพท์ตลอดจนเนื้อหาเรื่องราวที่อยู่ในนิทานล้วนแต่สอดคล้อง กับประสบการณ์ และบริบทเชิงพื้นที่ของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิต แบบช่วยเหลือเกื้อกูล อยู่กับธรรมชาติและเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะ เรื่องผ้าทอ ผลไม้ พืช ผักสวนครัว สมุนไพร เครื่องดนตรี ประเพณีแต่งงาน และครอบครัวชาวกะเหรี่ยง ในส่วนของ ลักษณะโครงสร้างบทเรียนนั้น ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านเขียนของ นักเรียน เนื่องจากบทเรียนมีโครงสร้างเน้นทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย ทั้งการอ่านออกเสียง การอ่านในใจ การอ่านคำศัพท์ การอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ การอ่านความรู้เสริมที่มาจากเรื่องราว อัตลักษณ์ในท้องถิ่น การเขียนสะกดคำ การเขียนตอบสั้น ๆ การเขียนสำนวนไทยสำนวนภาษาถิ่น ตลอดจนการฝึกพูดสื่อสารจากสิ่งที่อ่านและเขียน จะเห็นได้ว่าแบบเรียนที่สร้างขึ้นเป็นไป ตามจุดมุ่งหมายการวิจัยที่เน้นเรื่องราวและการฝึกทักษะอ่านเขียนจากเนื้อหาอัตลักษณ์ถิ่น โดยใช้เป็นแบบเรียนเสริมจากแบบเรียนเล่มหลักของกระทรวง คือ แบบเรียนภาษาพาที และ แบบเรียนวรรณคดีลำนำ ซึ่งเป็นแบบเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษาที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้อง กับบริบทและสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงภาคเหนือ

2.4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายการวิจัยที่มีต่อรูปแบบ การจัดกิจกรรมและแบบเรียน พบว่า นักเรียน ครู และนักศึกษาต่างมีความพึงพอใจต่อรูปแบบ การจัดกิจกรรมและต่อแบบเรียนที่ระดับมากที่สุด กล่าวคือ นักเรียนมีความพึงพอใจเนื่องจาก กิจกรรมการเล่าประสบการณ์ของดีในหมู่บ้าน การจัดทำโครงเรื่องนิทานตามแม่แบบว่าด้วย

การแสวงหาได้ช่วยฝึกทักษะภาษาไทยจากเรื่องราวใกล้ตัวโดยไม่รู้สึกรู้ว่ามีการเรียนในรูปแบบวิชาการเข้ามาจำกัดกรอบความคิด เพราะมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่น่าสนใจจากพี่ ๆ นักศึกษาผ่านการเล่าเรื่อง การคิดเชิงจินตนาการ การเขียนนิทาน ตลอดจนทักษะการพูดสื่อสารภาษาไทยโดยมีครู พี่ ๆ นักศึกษา ช่วยกันกระตุ้นและให้ข้อมูลร่วมกัน ทำให้เรียนรู้อย่างสนุกและมีความหมาย ในขณะที่ครูก็มีความพึงพอใจเนื่องจากได้รับคำชื่นชมจากผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญตลอดจนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการที่ดีกับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยตลอดจนได้ทำงานร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์ผลงานนิทานกับนักเรียนทำให้รู้จักและเข้าใจวิธีคิดวิธีการสื่อสารของนักเรียนตนเองอีกด้วย ในส่วนของนักศึกษานั้นได้ฝึกทักษะการพูดถ่ายทอดวิธีการจัดทำโครงเรื่องนิทานตามแม่แบบว่าด้วยการแสวงหา อีกทั้งได้วิธีการสอนอ่านเขียนและวิธีการออกแบบแบบเรียนสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์จากครูประจำการอีกด้วย

ส่วนความพึงพอใจต่อแบบเรียนนั้น นักเรียนมีความพึงพอใจอย่างมาก เนื่องจากภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมตั้งแต่การเล่าประสบการณ์ของตนในท้องถิ่นไปจนถึงขั้นการช่วยกันคิดโครงเรื่องนิทานตามแม่แบบว่าด้วยการแสวงหาและช่วยกันเรียบเรียงเป็นนิทานที่สมบูรณ์ โดยมีการแทรกอุปมาอุปไมยของนักเรียนพร้อมรายชื่อผู้เรียบเรียงไว้ สิ่งสำคัญ คือ นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และเรื่องราวในท้องถิ่นของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรสุตา วัฒนวงศ์ (2557) ที่พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ร่วมกันสร้างขึ้น ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจและความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตเพิ่มขึ้น

ในด้านความพึงพอใจที่มีต่อแบบเรียนของครูนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ครูได้ช่วยกระตุ้นและตรวจสอบเนื้อหาแบบเรียนนั้นช่วยให้ครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น ทำให้สามารถประยุกต์ใช้แบบเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี แบบเรียนจึงช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนบนพื้นที่สูงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการแต่งนิทานและการจัดกิจกรรมโดยใช้หนังสือนิทานที่แต่งขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการออกแบบแบบเรียนเสริมทักษะภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงภาคเหนือครั้งนี้ล้วนแต่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ผ่านเรื่องราวอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของนักเรียนผนวกเข้ากับความสนใจตามช่วงวัยของนักเรียนด้วย

การใช้แม่แบบว่าด้วยการแสวงหา แนวคิดและวิธีการดังกล่าวจึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานการออกแบบแบบเรียนของตนเอง ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการฝึกทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยอย่างเข้าใจและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ส่งผลให้สามารถพัฒนาการสื่อสารภาษาไทยได้เต็มตามศักยภาพและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนบนพื้นที่สูงอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. แบบเรียนครั้งนี้ใช้จัดกิจกรรมแบบบูรณาการผู้เรียนช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้นำผลวิจัยไปใช้ควรจัดผู้เรียนคละความสามารถและระดับชั้น เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันอย่างหลากหลายมอง
2. ควรศึกษาวิจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างแบบเรียนที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นของผู้เรียนในชุมชนเมือง เพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชนนต์ดี พิชัย (2555). การพัฒนาบทเรียนแบบเรียนป่นเล่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังพูด ภาษาอังกฤษและแรงจูงใจของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMU Intellectual Repository. <http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/26120>
- นพพร ประชากุล. (2552). *ยอกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยวรรณกรรม*. อ่าน.
- นราวัลย์ พูลพิพัฒน์, สุรางคนา ฤกษ์สมบูรณ์ดี, ปทุมวดี ศิริสวัสดิ์, กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์, และ สิริระ สมนาม. (2561). การศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนท้องถิ่นและโรงเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ภาคเหนือ. *พจนานุกรมวารสาร*, 14(2), 31-47.

- นวลลาวัลย์ ต๊ะลีสังวาล, สกล แก้วศิริ, และ ยุพิน อินทะยะ (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หน่วยการเรียนรู้เรื่องต้นข้าวปลายนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *พืชมเนศวร์สาร*, 11(1), 87-98.
- วรสุดา วัฒนวงศ์. (2557). *การบูรณาการวิถีชีวิต อัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาสู่ความมั่นคงของเยาวชนนอกระบบ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศรีวิไล พลมณี. (2545). *พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. ศูนย์ไทยศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมภาพ ใจเอก. (2559). การสร้างแบบเรียนเพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(21), 69-78.
- แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. (2558). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในรายวิชาวรรณคดีสำหรับเด็ก. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 17(1), 1-11.
- สิระ สมนาม. (2559). *การสอนภาษาไทยในบริบทพหุวัฒนธรรม*. ธนถนการพิมพ์.
- สิระ สมนาม. (2560ก). ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง สอนอย่างไรให้ใช้สื่อสารได้จริง. ใน *สิระ สมนาม (บ.ก.), เขียนเพื่อเรียนรู้* (น.123-125). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิระ สมนาม. (2560ข). ผังแสวงหาและสี่เหลี่ยมสัญลักษณ์: การแสวงหาความจริงและคุณค่าความเป็นมนุษย์ผ่านวรรณกรรม ใน *สิระ สมนาม (บ.ก.), เขียนเพื่อเรียนรู้* (น.53-58). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรางคนา ฤกษ์สมบูรณ์ดี. (2562). หลักสูตรและการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาของโรงเรียนท้องถิ่นในภาคเหนือ. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 491-506.
- สิระ สมนาม, จุมพิต ศรีวัฒนพงศ์, เกียรติสุดา บุญส่ง, และ เสนีย์ ไชยรังษี. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เรื่อง ภูมิปัญญาการผลิตเครื่องเงินของชุมชนวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

สิระ สมนาม และ จินตนา สุจจันนท์. (2560). มโนทัศน์หลักสูตรและแบบเรียนภาษาไทยระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กข้ามชาติไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(1), 44-56.

สิระ สมนาม และ สุรางคนา ฤกษ์สมบูรณ์ดี. (2557). ถอดบทเรียนนอมก้อย: ความหลากหลาย ของการเรียนรู้. *วารสารสิกขมา*, 2(2), 85-104.

อดิสรณ์ ประทุมถิ่น. (2554). *การสร้างแบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับ พื้นฐานสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติ*, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMU Intellectual Repository. <http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/25982>

อัญชลี เสริมส่งสวัสดิ์ และ สิระ สมนาม. (2557). *คู่มือครูและแบบฝึกหัดสำหรับผู้เรียน “การจัดการเรียนรู้ การสื่อสารภาษาไทยของชาวไทยภูเขา”*. สโม่สรโรตารีเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*. Rural development committee center for international studies, Cornell University.

Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1972). *Attitude and motivation in second language learning*. Newbury House.

Greimas, A. J. (1966). *Sémantique structurale*. Paris: Presse Universitaires de France.

Hall, S., & Du Gay, P. (1996). *Questions of cultural identity*. SAGE.

Jenkins, R. (2000). Categorization: Identity, social process and epistemology. *Current Sociology*, 48(3), 7-25.

Kalandides, A. (2011). The problem with spatial identity: Revisiting the 'sense of place'. *Journal of Place Management and Development*, 4(1), 28-39.

Kolb, D. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Krashen, S. D., & Terrel, T. D. (1983). *The natural approach language acquisition in the classroom*. Pergamon.

Prator, C. H. (1969). Adding a second language. *TESOL Quarterly*, 3, 95-104.

Pratton, J. D. (1982). *A study of the effects of active participation in instruction upon learning* [Unpublished doctoral dissertation]. Portland State University.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. [UNESCO]. (2009). *Promoting gender equality through textbooks: A methodological guide*. UNESCO.